

<p>לבריאות והצלחת שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא וצאצאיהם חגית בת מרים ושמואל. פתחיה בן חנה ויאיר וילדיהם: דרור, הלל, אשר, ישי, רות. עווד בן מרים ושמואל. מעין רבקה בת אורלי ואפרים וילדיהם: ידידיה, רננה, שירה, אמונה, צורי. תמר בת מרים ושמואל. רועי בן שרה ומשה. ובתם: אמונה מרתה לרפואת חיים שמואל בן סימה לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה</p>
--

<p>לעילוי נשמת אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ</p>

<p>לעילוי נשמת הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ</p>
--

בעדים [=בדי בדיקה] **קודם תשמיש ואחר התשמיש**, [וזהו "עדים" לשון רבים, אחד שלפני ואחד שאחרי], **ובדיקה** זו משום תשמיש, ולא לצורך טהרות, ומכל מקום דעת משנתנו, שהעושות כן, **בדיקה זו עולה להן גם לעניין טהרות**, שלא תהא טמאה קודם לבדיקה זו.

אולם לדברי רב יהודה אמר רב, בדיקה שלפני תשמיש אינה מועילה לטהרות, וטעמו ביאר רב קטינא, מתוך שהיא מהומה לביתה [=ממהרת לשמש], אינה מכנסת לחורין ולסדקין, ואינה בודקת היטב, ורק בדיקה שאחר תשמיש עולה לה לעניין טהרות. ואם כן קשה למה הוזכרה כאן במשנה בדיקה שלפני תשמיש.

ב. ולפיכך אמרו, שאין משנתנו מדברת בבדיקה שלפני תשמיש, **ולשון "עדים"** האמור בה, **מכוון לשני עדים שלאחר תשמיש**, שכך שנינו, "דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים, אחד לו ואחד לה", ששניהם בודקים עצמם אחר תשמיש, **וכשלא נמצא דם על שלו ועל שלה, בידוע שטהורה היא.** ולמדנו כאן שבדיקה זו עולה לה גם לעניין טהרות. ויש חידוש בכך, כי היה מקום לומר, לא נסמוך על בדיקה זו, שמא ראתה טיפת דם כחרדל וחיפתה אותה שכבת זרע.

ג. ועוד ביארו את משנתנו באופן אחר, שלשון **"עדים"** מכוון כלפי שתי בדיקות שהאשה בודקת, אחת לפני תשמיש ואחת לאחר תשמיש, אלא שלא הוזכרו שתי בדיקות אלו לעניין טהרות, כי רק הבדיקה שלאחר תשמיש מועילה לטהרות, **ושני דינים נאמרו במשנתנו. (א) האשה צריכה לשמש בעדים, אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש. (ב) ובדיקה שלאחר תשמיש עולה לה גם לעניין טהרות.**

ממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה

נתבאר, שבדיקת תשמיש מועילה לאשה גם לעניין טהרות. ומפורש במשנתנו, שבדיקה זו של תשמיש מועילה לה שלא תטמא למפרע, לא מעת לעת, ולא משעת הבדיקה הגמורה הקודמת, אלא רק משעת בדיקת תשמיש ואילך.

והוצרכה משנתנו לפרש, שבדיקה זו של תשמיש מועילה לשני הדברים הללו, כי היה מקום לומר, שתועיל רק לעניין מעת לעת, שהוא זמן ארוך, ואם תטמא בו למפרע יש הפסד טהרות גדול, על כן נוכל לסמוך על בדיקת

טומאה למפרע בכתמי ארבע נשים

נתבאר, שכתמי אשה שיש לה ווסת טמאים למפרע, משום שמצינו בה גם טומאת דם ממש למפרע, כשראתה שלא בשעת ווסתה. **ולדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס**, מהטעם הזה, **ארבע נשים** מסולקות דמים, שנתבאר בהן לעיל שדיין שעתן, כיון שאין בהן שום אופן שתהא בהן טומאת דם ממש למפרע, שעולם דיין שעתן, **גם כתמיהן אינן מטמאים למפרע.**

ורבי מאיר מחמיר בזה בכתמים יותר מבדם ממש, ולדעתו, ארבע נשים אלו, **בראיית דם ממש דיין שעתן**, ואין לחוש שראו קודם לכן, כי אם היו רואות קודם, היו מרגישות. **אבל כתמיהן טמאים למפרע.**

תינוקת שלא הגיע זמנה לראות

נתבאר, שבתולת דמים היא מארבע נשים מסולקות דמים, ואם ראתה דם, דיה שעתה, ואינה טמאה למפרע, וכמו כן לדעת רבי חנינא בן אנטיגנוס, כתם הנמצא בבגדה מטמא מכאן ולהבא, ולא למפרע.

וכל זה כשהגיע זמנה לראות, שהגיעו ימי הנעורים, [שהביאה שתי שערות, או שהיא בת שנים עשרה שנה ויום אחד], אבל כל זמן שלא הגיע זמנה לראות, דעת רבי חנינא בן אנטיגנוס, שאפילו **סדינים שלה מלוכלכים בדם, אין חוששים לה, ואינם טמאים.** ואפילו אין לה במה לתלות הדם, שאינה זכורה שעברה בשוק של טבחים המלוכך בדם, אפשר שעברה ושכחה, שהרי בגופה אין לתלות כל עיקר, וטומאת כתמים דרבנן, וגזרתם היתה במי שהגיע זמנה, שדם מצוי בה, אבל בזו לא גזרו, הואיל ואין בה דמים.

המשמשת בעדים

נתבאר, שאשה שראתה דם טמאה למפרע מעת לעת או משעת בדיקה אחרונה. ושנינו על כך במשנתנו, "והמשמשת בעדים, הרי זו כפקידה, וממעטת על יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה", **ומשנה זו נתפרשה בכמה אופנים.**

א. מתחילה היה נראה שכך הוא ביאור המשנה, **יש נשים שבדקות עצמן**

ותשמיש. אבל מבדיקה גמורה קודמת, תטמא למפרע, אף על פי שבדקה אחרי כן בדיקת תשמיש, שאין כאן הפסד גדול, כי הוא זמן קצר.

ותחילה היה נראה, שדברי חכמים אלו נאמרו גם ברשות היחיד, וטעמם, כי הספק הוא בדבר שאין בו דעת להישאל, [שהטהרות מונחים על גבי קרקע], ולכן ספיקו טהור. אך אם זה הוא טעמם, הרי זה בסתירה לדברי רבי יוחנן, שאמר, שטומאה הבאה על ידי אדם דינה כדבר שיש בו דעת להישאל, וספקו טמא.

ומסקנת הגמרא, שדברי חכמים אלו נאמרו רק ברשות הרבים, שם כל ספק טומאה להקל. אבל ברשות היחיד, ספיקו טמא, כדבר שיש בו דעת להישאל, והרי זה כדברי רבי יוחנן.

ומתחילה היה נראה, שדברי חכמים אלו נאמרו גם ברשות היחיד, וטעמם, כי הספק הוא בדבר שאין בו דעת להישאל, [שהטהרות מונחים על גבי קרקע], ולכן ספיקו טהור. אך אם זה הוא טעמם, הרי זה בסתירה לדברי רבי יוחנן, שאמר, שטומאה הבאה על ידי אדם דינה כדבר שיש בו דעת להישאל, וספקו טמא.

ומסקנת הגמרא, שדברי חכמים אלו נאמרו רק ברשות הרבים, שם כל ספק טומאה להקל. אבל ברשות היחיד, ספיקו טמא, כדבר שיש בו דעת להישאל, והרי זה כדברי רבי יוחנן.

משכב ומושב הנידה

הנידה מטמאה במגע, אדם וכלים ואוכלים ומשקים, והם נעשים ראשון לטומאה, ומטמאים אוכלים ומשקים בלבד.

ויש בה טומאה חמורה מטומאת מגע, היא טומאת משכב ומושב שלה, שאם ישבה או שכבה על דברים הראויים לכך [=כסאות ומיטות], הרי אלו טמאים טומאה חמורה יותר ממה שנטמא במגעה בלבד, שהנטמע במגע נעשה ראשון לטומאה, ומטמא רק אוכלים ומשקים, ומשכבה ומושבה חמורים, שנעשים הן עצמם אב הטומאה, וחוזרים ומטמאים אדם וכלים, ואדם זה עצמו טומאתו חמורה משאר וולד טומאה שהוא מטמא בגדים שעליו.

משכב ומושב בטומאת מעת לעת

נתבאר לעיל שכשנידה רואה דם היא טמאה למפרע מעת לעת. ולדברי זעירי, דינה בטומאה זו כנידה גמורה, שעושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים.

והקשו על כך מברייתא שהביא אבימי מבית מדרש של חוזאי, בה מבואר, שמעת לעת שבנידה משכבה ומושבה כמגעה, כלומר הוא עצמו טמא, אך אינו חוזר מטמא אדם וכלים.

אולם רבא אמר, שמקל וחומר יש ללמוד שהדין כדברי זעירי, שהרי אוכלים הנתונים בכלי חרס סתום [=צמיד פתיל], מצינו בהם שהם קלים לעניין טומאת מת, שאינם נטמאים באוהל המת, ולעניין מעת לעת שבנידה אין בהם קולא זו, שאם הסיטה אותם במעת לעת שקודם הראיה, הם טמאים, קל וחומר למשבות ומושבות שאין בהם קולא לעניין טומאת מת שלא תהיה בהן קולא לעניין מעת לעת שבנידה.

ואין כוונת הברייתא לעיל, שמשכב ומושב דינן כדבר שנגעה בו הנידה, שאינו חוזר ומטמא אדם וכלים, אלא כך כוונת הברייתא, שהנוגע במשכב ובמושב כאילו נגע בנידה עצמה, שהוא טמא.

ומצינו ברייתא, בא מבואר כדברי רבא, שמעת לעת שבנידה מטמא משכב ומושב לטמא אדם, אך לא מפורש בה, שטומאתן לטמא אדם ובגדים שעליו, לכן הוצרכו אמוראים אלו לפרש זאת.

טומאת מעת לעת שבנדה

נתבאר, שאשה שראתה דם, מאחר שיתכן שיצא הדם לבית החיצון קודם שראתה אותו, הרי זו טמאה למפרע מעת לעת, או משעת הבדיקה האחרונה שבתוך המעת לעת.

ולפיכך טהרות שנגעה בהן בכל הזמן הזה, מאחר שראתה עכשיו דם, הרי הן טמאות למפרע כמותה.

ולדברי זעירי, לא רק אוכלים טהורים שנגעה בהם קודם הראיה, נעשים טמאים למפרע, אלא גם אדם וכלים שנגעה בהם קודם הראיה, נעשים טמאים למפרע, שהיא מטמאה למפרע לכל דבר, [עושה משכב ומושב לטמא אדם לטמא בגדים], כדין מי שראתה דם בוודאי באותה שעה. וכן משמע ממשנתנו, שאם היא טמאה למפרע, גם מטה שהיתה שוכבת עליה בתוך המעת לעת וקודם הראיה, הרי זו טמאה למפרע.

והקשו, הלא טומאה זו היא מחמת הספק, שמא כבר יצא הדם מהרחם קודם שראתה אותו, וכלל בדינו, כל דבר שאין בו דעת לשאול אותו אם נטמא או לא, וארע בו ספק טומאה, הרי זה טהור, ומיטה היא דבר שאין בו דעת להישאל ולמה היא טמאה מספק.

ומתחילה תירצו, שאמנם מיטה המונחת במקומה, אם שכבה עליה האשה בתוך המעת לעת, וירדה ממנה, ואחר כך ראתה דם, אין המיטה טמאה למפרע, כי אין במיטה דעת להישאל, ולפיכך ספק טומאה שבה טהור. ומשנתנו מדברת במיטה, שכששכבה עליה האשה לא היתה מונחת במקומה, אלא בני אדם היו נושאים אותה, ומאחר שאותם בני אדם יש בהם דעת להישאל, הרי הם טמאים למפרע, וכן המיטה שנשאו, שהיא נחשבת כיד האדם הנושא, [וכן הטהרות שנתעסקה בהן, טמאות מהטעם הזה].

ולבסוף תירצו, שדין זה, שספק טומאה בדבר שאין בו דעת להישאל טהור, אמור רק בדברים שאינם באים על ידי אדם, כגון ספק אם נגע שרץ בכלי המונח בארץ. אבל בדבר הבא על ידי אדם, אמר רבי יוחנן, שספקו טמא גם כשאין בו דעת להישאל, ואפילו כלי המונח על גבי קרקע, וטומאת נידה באה על ידי אדם, ולפיכך גם אם היתה המיטה מונחת במקומה, היא טמאה למפרע.

היה מתעטף בטליתו וטהרות וטומאות סמוך לו

טהור שהיה שרץ סמוך לו, והתעטף בטליתו, ולצורך כך הגביה ידיו ופשטן לצדדים, ומסתפק אם נגע בשרץ ונטמא, וכן טמא שהיו טהרות סמוך לו, והתעטף בטליתו כנייל, [אם לא יתכן שלא נגע, הרי זה טמא], ואם הוא מסתפק אם נגע בטהרות וטימא אותן.

לדעת רבן שמעון בן גמליאל, ניתן לברר את הספק הזה על ידי בדיקה, שאומרים לו [שנה כלומר], חזור והתעטף בטלית כבראשונה, ורואים, אם עכשיו נגע, בוודאי גם קודם נגע, וטמא וטימא, ואם עכשיו לא נגע, גם קודם לא נגע, ולא נטמא ולא טימא.